

Nieuwsbrief Landelijk Meetprogramma Nachtvlinders

09-11-2022

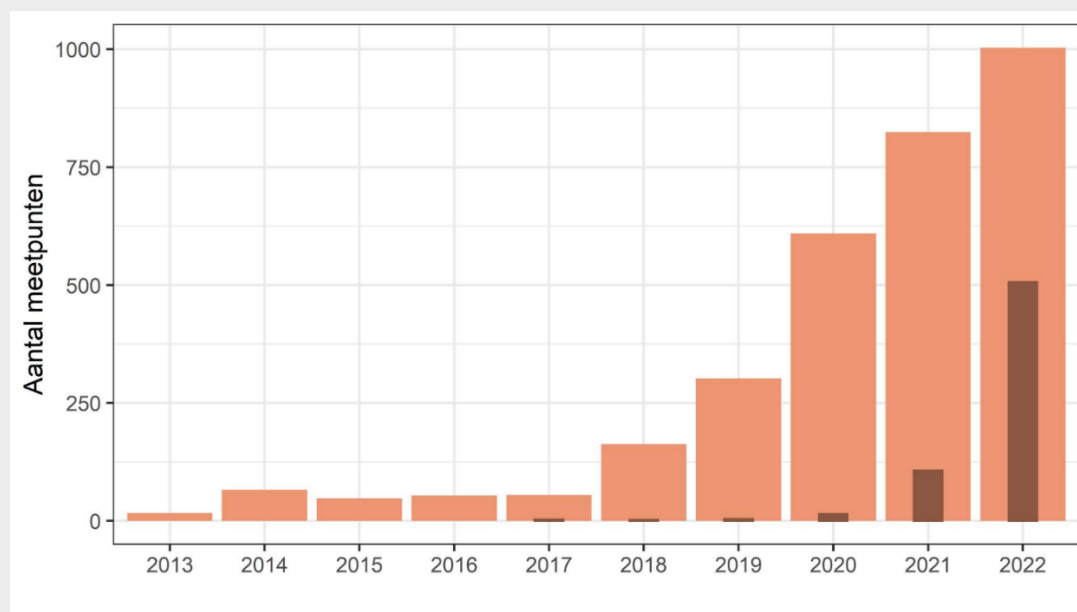
Rik Wever
José Kok
Jurriën van Deijk

Beste tellers, het nachtvlinderjaar loopt op z'n eind, maar er zijn zeker nog veel leuke soorten te zien in de laatste maanden van het jaar. Ook in de maanden september en oktober loont het om nog de val of LedEmmer aan te zetten, aangezien er nog verschillende herfst-soorten actief zijn. Deze editie van de nieuwsbrief gaat over deze twee maanden.

In **september** zijn er op **478** verschillende meetpunten tellingen ingevoerd. Op **154** van deze locaties zijn ook de micro's geteld. Er zijn in totaal **235** aantal soorten macro's gezien en **170** soorten micro's. Dit zet het totaal op **375** soorten. Het totaal aantal vlinders (macro en micro) dat werd gezien deze maand was **18347**. In **oktober** is er ook nog flink doorgeteld. Om exact te zijn op **279** meetpunten (op **62** punten werden micro's geteld). In oktober zijn er nog **127** verschillende soorten macro's ingevoerd en **42** soorten micro's; in totaal **169** soorten. In oktober werd er een totaal aantal van **6742** individuen geteld.

1000 meetpunten!

Het zat er al een tijdje aan te komen, maar we hebben nu toch echt de 1000 meetpunten bereikt! Op alle 1003 meetpunten zijn de macronachtvlinders geteld, en op >500 meetpunten óók de microvlinders. Gemiddeld hebben de 506 vrijwilligers 16 nachten de val aan gehad. Met 400 meetpunten liggen de meeste locaties in het stedelijk gebied, op de voet gevolgd door het agrarisch gebied (dankzij BIMAG). Omdat Nederland voor een groot deel bestaat uit agrarisch gebied is het voor de weging van de gegevens ook heel belangrijk dat er veel agrarische meetpunten zijn. Het aantal meetpunten in de natuurgebieden neemt toe, maar ligt met 200 locaties nog ver achter het stedelijk en agrarisch gebied.

Figuur 1: Het aantal meetpunten door de jaren heen (de donkere balken geven het aantal meetpunten aan waar ook de micro's worden geteld).

Maandelijks top-10: september en oktober

Zoals gewoonlijk blikken we hier terug op de soorten die het vaakst gevangen werden in afgelopen maanden. Hieronder (tabel 1) is voor zowel september als oktober een top-10 te zien. Wat opvalt is dat de huismoeder in beide maanden veel is gevangen. In oktober lag het aantal uiteraard wel flink lager. Echter najaarssoorten als kromzitter, herfstspanner, gepluimde spanner en grote wintervlinder nemen in oktober een aantal plaatsen in in de top-10.

De aankomende maand zal het sprokkelen worden met de soorten, aangezien er in november en december maar weinig overblijft van al die soorten die in het voorjaar en de zomer vliegen. Naar verwachting zullen de najaarsspanner, grote wintervlinder en kleine wintervlinder het in november/december nog wel goed doen, maar de kans op een lege LedEmmer of val neemt wel toe naarmate de winter nadert. Toch is het goed om te blijven tellen, aangezien dit een mooie trend op kan leveren. Als maar een deel van de nacht een graad of 5 is, kan er nog best wat vliegen en loont het nog om de val op te zetten.

Tabel 1: De top-10 waargenomen soorten van de maanden september en oktober.

September

soort	wetensch. naam	groep	aantal ex	aant loc
1 huismoeder	Noctua pronuba	macro	4060	347
2 vierkantvlekuil	Xestia xanthographa	macro	2088	327
3 zwarte-c-uil	Xestia c-nigrum	macro	1899	268
4 gewone grasuil	Luperina testacea	macro	1571	255
5 maansikkeluil	Agrochola lunosa	macro	1045	154
6 buxusmot	Cydalima perspectalis	micro	1024	107
7 volgeling	Noctua comes	macro	555	157
8 taxusspikkelspanner	Peribatodes rhomboidaria	macro	323	119
9 groente-uil	Lacanobia oleracea	macro	251	68
10 stro-uiltje	Rivula sericealis	macro	230	70

Oktober

1 huismoeder	Noctua pronuba	macro	845	141
2 herfst-rietboorder	Rhizedra lutosa	macro	486	97
3 witstipgrasuil	Mythimna albipuncta	macro	441	84
4 zwartstipvlinder	Agrochola lota	macro	388	87
5 herfstspanner	Epirrita dilutata	macro	349	53
6 kromzitter	Asteroscopus sphinx	macro	305	51
7 bosbesuil	Conistra vaccinii	macro	293	58
8 gepluimde spanner	Colotois pennaria	macro	288	73
9 grote wintervlinder	Erannis defoliaria	macro	270	69
10 maansikkeluil	Agrochola lunosa	macro	205	65

Terugkijken op de tellersdag

Alle tellers hebben een uitnodiging gehad voor onze tellersdag op 1 oktober. Als je nou toch niet kon komen, vind je [hier](#) een kort verslag en [hier](#) de speellijst met de video's van alle presentaties.

Tellers gevraagd in natuurgebieden

Momenteel zijn er veel tellers die metingen uitvoeren in het stedelijk gebied, en daar zijn we heel erg blij mee! Het is met een LedEmmer echter ook mogelijk om in natuurgebieden te gaan vangen, dit zal voor het meetnet ook zeer interessante data opleveren. Wanneer je wilt gaan tellen in een natuurgebied, neem dan wel altijd contact op met de beheerder van het desbetreffende gebied om toestemming te vragen!

Figuur 2: In natuurgebieden zullen andere soorten en soms ook hogere aantallen gevangen worden dan in de bebouwde kom

Najaar 2022, erg goed voor trekvlinders

In de vorige editie van deze nieuwsbrief gingen we al in op de hoge aantallen trekvlinders uit Zuid-Europa die we in Nederland zagen. Door de goede weersomstandigheden in de maanden september en oktober (veel warme zuidelijke stroming) werden ook in deze maanden veel trekvlinders gezien. Deze soorten werden ook op verscheidene meetpunten geteld.

Figuur 3: Deze florida-uil werd op 29 oktober gevangen in Geldermalsen (foto Rosina Verweij).

In oktober werden in het meetnet enkele bijzondere trekvlinders gevangen. Zo werd de florida-uil, een zeldzame trekvlinder uit Zuid-Europa, op verschillende locaties gezien (zie figuur 3). Op Texel werd zelfs twee keer een niuil gevangen. Ook was er een ware influx van prachtberen. Deze soort werd echter veel overdag gezien (foeragerend op bloemen, voornamelijk bezemkruiskruid) maar werd in mindere mate op licht gevangen. Zodoende was er helaas (nog) geen waarneming van de prachtbeer in het meetnet bekend.

Ook waren er vrij veel waarnemingen van wat algemenere soorten trekvlinders zoals de roodstreepspanner en de turkse uil. Bij de micro's waren er opvallend veel meldingen van de satijnlichtmot en de luipaardlichtmot (die sowieso al een geweldig jaar achter de rug heeft).

Soorten trekvlinders die eerder zeldzaam waren, maar tegenwoordig veel vaker worden gezien zijn de zuidelijke grasuil en de katoendaguil. Beide soorten hadden in 2022 een topjaar, nog nooit waren er zo veel waarnemingen van beide soorten. Ze werden over het hele land gezien, zelfs op het meest noordelijke puntje van Nederland, Rottumerplaat. Daar werden dit najaar op een meetpunt meer dan 5 zuidelijke grasuilen gevangen en ook een katoendaguil.

Figuur 4: Op 28 oktober werd op Texel deze Ni-uil aangetroffen in een nachtvlinderval (foto Trudy Rey).

Data doorgeven

Het nachtvlinderjaar loopt bijna op z'n einde, en we willen eind november graag aan de gang met alle meetnetdata die afgelopen jaar bij ons binnen is gekomen. Hierbij is het fijn dat we zo veel mogelijk tellingen meenemen. Heb je je telling nog niet doorgegeven? Onze oproep is om dit dan deze maand nog te doen. Dan kunnen we ook deze gegevens nog meenemen bij de analyse. Alvast heel erg bedankt!

November en december: zoek naar vleugelloze vrouwtjes!

In de aankomende weken vliegen verschillende soorten wintervlinders, zoals de najaarsspanner, de grote wintervlinder, de kleine wintervlinder en de berkenwintervlinder. Bij deze soorten is het het geval, dat alleen de mannetjes vleugels hebben om mee te kunnen vliegen. De vrouwtjes hebben geen óf hele korte vleugels die ze nergens voor gebruiken. We noemen ze dan ook 'vleugelloze' vrouwtjes. Ze wachten op een boomstam tot er een mannetje langs komt om te paren. Je ziet ze dus bijna nooit. Door boomstammen af te gaan zoeken, kun je ze vinden. We hebben hiervoor een zoekkaart gemaakt, zie: <https://assets.vlinderstichting.nl/docs/4bea7a9b-916d-4295-87fd-8a03343c9543.pdf>. Vind je een vleugelloos vrouwtje? Maak een foto en geef deze door via waarneming.nl, telmee.nl of de app Butterfly count als kwartiertelling voor 1 soort. Veel succes met zoeken!

In de media

- [Ga op zoek naar vleugelloze vrouwtjes in de winter!](#)
- [Prachtige beer komt mee met zuidelijke winden](#)
- [Meidoornuil heeft maar weinig met meidoorn](#)
- [Trekende doodshoofdvinders gevolgd](#)
- [Witlijnprachtuil: nieuw voor Nederland](#)